

2020-12-17
A2020/02651**Arbetsmarknadsdepartementet**Socialstyrelsen
106 30 Stockholm

Uppdrag om sociala insatser i utsatta områden

Regeringens beslut

Regeringen ger Socialstyrelsen i uppdrag att administrera, fördela medel för samt följa upp en satsning på sociala insatser för barn och unga i utsatta områden. Medlen avses gå till insatser i utsatta områden som syftar till att minska risken för barn och unga att dras in i eller på andra sätt drabbas av kriminalitet. Det kan handla om insatser som kompletterar och förstärker verksamhet som kommunerna redan bedriver inom ramen för det brottsförebyggande arbetet (t.ex. fler fältarbetare eller motsvarande på kvällar och helger, bl.a. för ökad tillgänglighet i socialtjänstens verksamheter), liksom olika former av strukturerad samverkan mellan skola, socialtjänst och polis.

Socialstyrelsen ska även stödja kommuner och andra huvudmän som utför insatser enligt socialtjänstlagen (2001:453) i genomförandet av satsningen. I uppdraget ingår därför att samla och sprida kunskap och exempel på arbetssätt och metoder.

Socialstyrelsen ska i genomförandet av uppdraget inhämta kunskaper och erfarenheter från Brottsförebyggande rådet, Delegationen mot segregation, Jämställdhetsmyndigheten, Nationella kompetensteamet mot hedersrelaterat våld och förtryck vid länsstyrelsen i Östergötlands län, Polismyndigheten, Statens skolverk och Sveriges Kommuner och Regioner. Socialstyrelsen ska därutöver ha de kontakter med andra aktörer som behövs för genomförandet av uppdraget.

Totalt uppgår satsningen till 250 000 000 kronor för 2021 och regeringen beräknar 250 000 000 kronor årligen för 2022–2023. Socialstyrelsen får för den stödjande delen av uppdraget använda högst 5 000 000 kronor för 2021 och regeringen beräknar 5 000 000 kronor årligen för 2022–2023.

Socialstyrelsen får därutöver använda högst 1 500 000 kronor för 2021 och regeringen beräknar 1 500 000 kronor årligen för 2022–2023 till kostnader för att fördela medel och administrera satsningen.

Kostnaderna ska belasta utgiftsområde 13 Jämställdhet och nyanlända invandrares etablering, anslag 4:1 Åtgärder mot segregation.

Socialstyrelsen ska redovisa uppdraget till regeringen (Arbetsmarknadsdepartementet med kopia till Socialdepartementet). Redovisningarna ska hänvisa till det diarienummer som detta beslut har.

Bakgrund

I Sverige ska alla vara trygga oavsett var man bor. Detta är också en viktig del i regeringens bredare arbete med att minska och motverka socioekonomisk segregation. Alla barn i Sverige ska få sina rättigheter tillgodosedda i enlighet med FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen) utan åtskillnad av något slag. Uppväxtvillkoren för barn och unga i områden med socioekonomiska utmaningar måste därför förbättras såsom exempelvis barns och ungas rätt att växa upp i en trygg och stabil miljö.

Enligt Polismyndighetens rapport Kriminell påverkan i lokalsamhället - En lägesbild för utvecklingen i utsatta områden (juni 2019) finns det totalt 60 områden som i varierande grad är att betrakta som utsatta. Av dessa områden bedöms 22 som *särskilt utsatta områden*, 10 som *riskområden* och 28 som *utsatta områden*. Ett utsatt område är, enligt den definition som används i lägesbeskrivningen, ett geografiskt avgränsat område som karaktäriseras av en låg socioekonomisk status där kriminella har en inverkan på lokalsamhället.

Regeringen bedömer att det brottsförebyggande arbetet behöver utvecklas, inte minst måste kampen mot det grova våldet och nyrekryteringen till gäng- och nätverksmiljöer intensifieras. Av målsättningarna i regeringens brottsförebyggande program Tillsammans mot brott (skr. 2016/17:126)

framgår att skyndsamma och samordnade insatser ska riktas till barn och unga som hamnat eller riskerar att hamna i kriminalitet. Därutöver presenterade regeringen i september 2019 ett 34-punktsprogram mot gängkriminalitet som ytterligare sätter fokus på dessa frågor. Det våldsförebyggande arbetet ingår som ett viktigt led i det brottsförebyggande arbetet i stort. Ett jämställdhetsperspektiv behöver integreras i allt brottsförebyggande arbete. Regeringen har i den nationella strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor (skr. 2016/17:10) uttalat en riktning om att det är särskilt angeläget att utveckla våldsförebyggande insatser med mer målinriktat och samordnat arbete.

Socialtjänsten är en viktig aktör i det brottsförebyggande arbetet och samverkan mellan socialtjänsten, Polismyndigheten och andra aktörer, inte minst skolan, är viktiga för att vända utvecklingen. Som en del av det förebyggande arbete som aviserats i regeringens 34-punktsprogram mot gängkriminalitet ingår därför en satsning på skolor och socialtjänst i socialt utsatta områden, liksom att stärka socialtjänstens närvaro i utsatta områden genom fler fältarbetare. Statens skolverk och Socialstyrelsen har även fått uppdrag att tillsammans genomföra ett treårigt utvecklingsarbete som ska syfta till att förbättra samverkan mellan elevhälsan, hälso- och sjukvården och socialtjänsten så att barn och unga i behov av stöd från flera aktörer får tidiga och samordnade insatser. I februari 2020 beslutade regeringen att det inom ramen för uppdraget dessutom ska riktas särskilda insatser mot dels riskgrupper bland barn och unga i socialt utsatta områden, dels barn och unga som riskerar att utsättas för hedersrelaterat våld och förtryck.

Närmare om uppdraget

För att åstadkomma en positiv utveckling i utsatta områden behöver åtgärder vidtas för att utveckla och strukturera samverkan mellan aktörer i lokalsamhället såsom socialtjänst, polis och skola. Andra berörda aktörer är exempelvis civilsamhället, hälso- och sjukvården och kommunala bostadsbolag. Även föräldrar och andra nära anhöriga är viktiga att inkludera i samverkan. En del av stimulansmedlen avses därför gå till att främja en strukturerad samverkan mellan socialtjänst, skola och polis på individnivå kring barn och unga som hamnat i eller riskerar att hamna i en kriminell livsstil. Sociala insatsgrupper är en sådan lokal samverkansform, liksom skola-socialtjänst-polis-fritid (SSPF) och skolsociala team.

En ökad närvaro av fältarbetare, inte minst kvällar och helger, kan vara en synlig och effektiv åtgärd mot gängkriminalitet och rekrytering av unga till kriminalitet. Det kan ge socialtjänsten bättre kännedom om förhållandena i området och kännedom om vilka barn och unga som kan vara i behov av insatser, och spela en viktig roll i det uppsökande arbetet. En ökad närvaro av fältarbetare ger också bättre förutsättningar till nära samarbete med polis och andra relevanta aktörer.

Utöver behovet av resurser för sociala insatser i utsatta områden finns det behov av stöd, vägledning och exempel på hur kommuner kan arbeta i det brottsförebyggande arbetet riktat till barn och unga. Det behövs också mer kunskap om hur verksamhet kan organiseras, inte minst vad gäller uppsökande arbete, samt om de erfarenheter som finns inom detta område. Som en del av uppdraget ska Socialstyrelsen därför samla kunskap och relevant material om bl.a. arbetsätt och metoder och sprida det till berörda aktörer.

Regeringen bedömer att en satsning på sociala insatser i utsatta områden kan stärka de berörda kommunernas förutsättningar inom såväl det brottsförebyggande arbetet som det bredare arbetet för att minska och motverka segregation. Satsningen kan även stärka socialtjänstens förutsättningar att identifiera unga som kan vara i behov av insatser inom ramen för en strukturerad samverkan.

Medelsfördelning

Socialstyrelsen ska, efter rekvisition, fördela medel till de kommuner som omfattas av Polismyndighetens lägesbild över utsatta områden, senast beskriven i rapporten Kriminell påverkan i lokalsamhället - En lägesbild för utvecklingen i utsatta områden (juni 2019), i enlighet med bilagan till detta uppdrag.

Kommunerna rekviderar medel från Socialstyrelsen utan ansökningsförfarande. Rekvisition av medel ska lämnas till Socialstyrelsen senast den dag som Socialstyrelsen beslutar. Socialstyrelsen ska informera berörda kommuner om när medel som inte använts ska återbetalas samt om form och tidpunkt för kommunernas redovisning av insatserna. Socialstyrelsen får omfördela medel, som inte rekviderats senast den dag myndigheten beslutat, till de kommuner som omfattas av uppdraget och som angivit att de önskar ta del av dessa medel.

Medlen ska inte ersätta befintlig finansiering av sådan verksamhet som redan bedrivs när medel rekvireras. Avsikten är dock att medlen ska kunna användas för att förstärka och utveckla sådan verksamhet under hela uppdragsperioden.

Uppföljning

Socialstyrelsen ska årligen senast den 1 juni 2021–2023 till Regeringskansliet (Arbetsmarknadsdepartementet med kopia till Socialdepartementet) redovisa hur mycket medel som betalats ut.

Socialstyrelsen ska även årligen följa upp satsningen och redovisa vad medlen har använts till samt analysera i vilken utsträckning insatserna har bidragit till att uppfylla syftet med satsningen. Av denna redovisning ska framgå hur mycket medel som har rekvirerats av varje kommun och hur de har använts, hur kommunernas samverkan med andra aktörer har utvecklats samt konsekvenserna ur ett barnrätts- och jämställdhetsperspektiv. Redovisningen ska även innehålla en beskrivning av hur Socialstyrelsen arbetat med det stödjande uppdraget. Redovisningar ska lämnas till regeringen (Arbetsmarknadsdepartementet med kopia till Socialdepartementet) senast den 2 mars 2022 och 2023, och om uppdraget i sin helhet senast den 2 mars 2024.

På regeringens vägnar

Åsa Lindhagen

Vanja Bardh Olsson

Kopia till

Brottsförebyggande rådet

Delegationen mot segregation

Jämställdhetsmyndigheten

Nationella kompetensteamet mot hedersrelaterat våld och förtryck vid
länsstyrelsen i Östergötlands län

Polismyndigheten

Statens skolverk

Sveriges kommuner och regioner